

Список використаних джерел

1. Бидик А.Г. Теоретичний аналіз проблеми конкурентоспроможності / А.Г. Бидик // Інноваційна економіка. – 2007. – № 2. – С. 103-109.
2. Вітков М.С. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2006. – № 7. – С. 68-72.
3. Копистко О.В. Теоретичні основи конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / О.В. Копистко // Економіка АПК. – 2010. – № 1. – С. 61.
4. Лихопій В.І. Механізм забезпечення конкурентоспроможного виробництва аграрної продукції: теоретико-методичний аспект / В.І. Лихопій // Вісн. Запорізького нац. ун-ту. – 2010. – № 1(5). – С. 137-140.
5. Макконнелл К.Р. Экономика: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – В 2 т.; пер. с англ. – 11-е изд. – Т. 1. – М., 1995.
6. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізм : [моногр.] / М.Й. Малік. О.А. Нужна. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 270 с.
7. Портер М. Конкуренция : учеб. пос. / М. Портер. – М. : Вильямс, 2001. – 425 с.
8. Портер М.Е. Стратегія конкуренції: методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М.Е. Портер; пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 390 с.
9. Самуельсон П.А. Мікроекономіка / П.А. Самуельсон, В.Д. Нордгауз; пер. з англ. – К., 1998. – 844 с.
10. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М.-Л.: Госсосэкиз, 1935. – Т. 2. – С. 330.
11. Статистичний щорічник Закарпаття за 2014 р. – Ужгород, 2015.
12. Супіханов Б.К. Про підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва в сучасних умовах / Б.К. Супіханов // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С.11-15.
13. Черевань В.П. Міжнародна економічна діяльність: навч. посіб. / В.П. Черевань, А.П. Румянцева, Л.Ф. Романенко. – К.: Видавничий дім “Слово”, 2003. – 280 с.
14. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер - М.: Прогресс, 1983. – 402 с.
15. Уотерман Роберт. Фактор обновления: Как сохраняют конкурентоспособность лучшие компании / У. Роберт. – М.: Прогресс, 1988. – 364 с.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2016 р.

*

УДК 631.3

*Я.Ф. НАВРОЦЬКИЙ, науковий співробітник
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»*

Теоретичні та практичні засади формування ринку сільськогосподарської техніки

Постановка проблеми. Протягом усього періоду розвитку ринкових відносин різними вченими формувалося поняття ринку як економічної категорії. В сучасних умовах розвитку економіки виникла необхідність відокремлення від загального поняття «ринок» конкретизованого поняття «ринок сільськогосподарської техніки», що має свої особливості становлення й розвитку. Визначення цього поняття дасть змогу проаналізувати стан і динаміку, особливості та схожість ринку сільськогосподарської техніки з іншими товарними ринками, допоможе ак-

тивно впливати на його розвиток з боку суб'єктів ринкових відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення поняття «ринок» широко висвітлювалося вітчизняними та зарубіжними вченими, такими як Ж.Тироль [19], О.Б. Бедрина [4], Ф. Котлер [9], Н.І. Бережна [1], В.В.Бичанін [22], К.Р. Макконнелл, С.Л.Брю [13], Alison Burrell [24], Brett L Markham [25], F.L. Pryor [26], J.Stam [27] й ін. В Україні дослідження ринку сільськогосподарської техніки одними з перших здійснили О.Ю. Гаврилишин [5], В.Т. Лановий [10], І.І. Лукінов [11,12], М.Р. Пархуць [6]. Але проблемі саме безпосереднього визначення поняття ринку сільськогосподарської

© Я.Ф. Навроцький, 2016

техніки приділялося, на нашу думку, недостатньо уваги.

Мета статті – визначення та обґрунтування поняття «ринку сільськогосподарської техніки», його складових і особливостей функціонування на основі аналізу й оцінки теоретичних досліджень товарних ринків у цілому та ринку сільськогосподарської техніки зокрема.

Виклад основних результатів дослідження. У процесі становлення й розвитку товарно-грошових відносин формується такий найважливіший їх системоутворювальний елемент, як ринок. Тому причини виникнення товарно-грошових відносин певною мірою пояснюють становлення та формування товарного обігу й ринку. Водночас, ринок як самостійне явище являє собою складне утворення, що має власну структуру, специфічні умови функціонування і розвитку. З часу виникнення ринку різні напрями та школи економічної думки неоднозначно трактували його сутність.

Ж. Тіроль визначає ринок як однорідний товар або групу різних продуктів, які є добримими заміниками (або доповнювачами) для одного товару з групи й мають обмежену взаємодію [19].

На нашу думку, визначення не повне, оскільки воно не відображає відносин у процесі виробництва, реалізації, обслуговування товару.

Одне із визначень окреслює ринок, сукупність реальних і потенційних покупців товару. На думку авторів, можна підрахувати обсяг ринку (всіх цих покупців), насиченість товаром (скільки покупців його вже мають), статево-вікову структуру й інші необхідні для реального управління речі. Вони звертають увагу на те, що товар не є частиною ринку (ринок – це покупці), підприємства також не є частиною ринку, оскільки вони не постійні на ньому, торгові посередники (магазини), фінансові посередники (банки), транспортні системи, склади та ін. Це не частини ринку, а його інфраструктура, тобто сукупність економічних суб'єктів, що організують ринок і створюють умови для його функціонування. Головною ж функцією ринку (покупців) є, як це видається цілком очевидним, здійснення купівлі. Звичайно, рин-

ки бувають різні, але суть одна - це покупці [4]. Аналогічно поняття ринку трактує Ф. Котлер, вказуючи на те, що ринок – це сукупність існуючих і потенційних покупців товару [9]. На нашу думку, автори виокремили лише суб'єкт попиту – покупця – у визначення поняття “ринок”, нехтуючи не тільки такими важливими суб'єктами, як продавці, виробники, фінансові інститути, але й об'єктом ринку – «товаром», без якого власне неможливе функціонування ринку.

Багато авторів сприймають «ринок» як систему взаємовідносин з приводу купівлі товару, виключаючи з поняття процес виробництва, фінансування, обслуговування тощо.

Так, Н.І. Бережна стверджує, що ринок як економічна категорія являє собою систему відносин між людьми з приводу купівлі-продажу товарів [1].

У праці В.В. Бичаніна ринок виступає як система економічних відносин, пов'язана з обміном товарів і послуг, в результаті чого формуються попит, пропозиція й ціна [22].

В «Економікс» ринок трактується як інститут, або механізм, що зводить разом покупців (пред'явників попиту) та продавців (тих, хто забезпечує пропозицію) окремих товарів і послуг [13].

Цікаве тлумачення ринку можна знайти в енциклопедії Брокгауза-Ефрона. Поняття «ринок» ототожнюється з поняттям «торгівля», а посередник, тобто продавець, взагалі відсутній, його місце займає «виробник»: «Под торговлей разумеют промысловую деятельность, имеющую целью преодолеть препятствия, разделяющие производителей и потребителей во времени и пространстве. Это определение (Ван-дер-Боргт) шире общепринятого, по которому Торговля заключается в покупке хозяйственных благ для их перепродажи по более дорогим ценам (Рошер, Лексис)» [23].

У сучасній політичній економії згідно з предметом даної науки при визначенні суті ринку на перший план висувається характеристика відповідної йому системи економічних відносин. Робиться також спроба зв'язати сутність ринку з його певними функціями, наприклад, формуванням попиту й пропозиції, цін на товари, з чим цілком

можна погодитися. Адже сутність поняття «ринок» виражається через його функції.

Ринок — система товарно-грошових відносин, що виникають між покупцем і продавцем, яка включає механізм вільного ціноутворення, вільне підприємництво, що здійснюється на основі економічної самостійності, рівноправності та конкуренції суб'єктів господарювання у боротьбі за споживача [7]. Словник сучасних економічних термінів надає визначення ринку як процес купівлі-продажу, економічні відносини, пов'язані з обміном товарів і послуг, у результаті яких формуються попит, пропозиція й ціна [18].

Ринок, насамперед, виступає як обмін товарів, організований за законами руху товарно-грошових відносин (законом вартості, законом попиту та пропозиції, законом конкуренції й законами грошового обігу), і водночас як важливий елемент господарського механізму. Ринок як економічна категорія є сукупністю відносин, що виникають у сфері обігу у зв'язку з продажем-купівлею товарів [15].

Велика Радянська енциклопедія дає визначення ринку з погляду суспільного поділу праці, згідно з чим він є панівною та визначальною формою зв'язку товаровиробників на основі товариств, поділу праці. На ринку здійснюється остаточне визнання товариств, характеру затрат праці окремих товаровиробників, виявляється і встановлюється, які умови виробництва є суспільно необхідними й визначають величину вартості товарів, ринкову вартість [3].

На нашу думку, досить вдало та стисло надане визначення ринку як системи економічних відносин, пов'язаних з обміном товарів і послуг на основі широкого використання різноманітних форм власності, товарно-грошових та фінансово-кредитних механізмів [2]. Це визначення охоплює не тільки суб'єкти ринку, але й відносини між ними, спрямовані на використання об'єктів і можливі шляхи реалізації цих відносин.

Подібних, більш або менш глибоких, із погляду політекономії визначень ринку у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі досить багато.

Окреслюючи теоретичне підґрунтя розуміння ринку, вчені в більшості вказують на загальні, теоретичні положення й принципи формування вільного ринкового середовища. В Україні такі дослідження одними з перших здійснили О.Ю. Гаврилишин [5], В.Т. Лановий [10], І.І. Лукінов [11,12].

Методологічним і практичним проблемам становлення аграрних ринків присвячені наукові праці П.Т. Саблука, Д.Я. Карича, Ю.С. Коваленка [16], О.М. Шпичака [21], В.П. Ситника [17], та ін. Ю.С. Коваленко, аргументуючи практичні засади створення ринку, вказує, що «організація ринку ... означає створення єдиного національного економічного середовища у вигляді цілісної системи необхідних ресурсів, установ і методів, які комплексно забезпечують функціонування національної економіки на засадах саморегулювання з мінімальним втручанням держави» [8].

Наприклад, М.Р. Пархуць бачить ринок сільськогосподарської техніки «як сукупність юридичних та фізичних осіб, які взаємодіють між собою за допомогою відповідних правил. Ці правила стосуються купівлі й продажу нової, вживаної та відновленої сільгосптехніки, їх складових і запасних частин, а також послуг ремонту й технічного її обслуговування» [6].

Враховуючи вищесказане, можна сформулювати визначення саме ринку сільськогосподарської техніки.

На нашу думку, поняття такого складного явища, як ринок сільськогосподарської техніки, повинно включати не тільки суб'єкти та об'єкти процесу, а й взаємовідносини між ними та спрямування на кінцевий результат. Тому *ринком сільськогосподарської техніки — це сукупність взаємовідносин між виробниками, продавцями (дилерами), фінансовими установами, державою, з одного боку, й покупцями — з іншого, з приводу купівлі, експлуатації та ремонту сільськогосподарської техніки для одержання максимального економічного ефекту всіма суб'єктами відносин.*

Виробник сільськогосподарської техніки — перша, важлива ланка в системі досліджуваних ринкових взаємовідносин. Він створює об'єкт ринку — сільськогосподарську

техніку й запасні частини, формує початкову ціну на об'єкт – техніку. Від того, наскільки ця техніка є високопродуктивною та зручною в обслуговуванні, залежить економічна ефективність діяльності кінцевого споживача – аграрного підприємства.

На момент оголошення незалежності України їй не вистачало лише власного виробництва зернозбиральних комбайнів, але цей недолік було швидко подолано. У 1995 році в Херсоні було розпочато випуск нової моделі «Славутич», створеної конструкторами з КБ «Південне».

На жаль, все це складне й досконале господарство не витримало випробування кризою 1990-х і початку 2000-х років. Якщо в Росії та Білорусі влада зважилася на протекціоністські заходи з метою підтримки національних виробників, то український ринок був цілком відданий імпорту. А вітчизняна продукція в умовах розвалу в 1990-х роках виявилася неконкурентоспроможною порівняно з навіть вживаною технікою провідних світових брендів - John Deere, Case, Claas, New Holland [20].

Загалом нині в галузі сільгоспмашинобудування функціонують понад 80 машинобудівних підприємств.

Активна модернізація виробничої бази уможливила у 2015 році таким підприємствам, як ТОВ «Велес Агро» (виробництво ґрунтообробної й посівної техніки), ПАТ «Гідросила» (гідравлічні системи), ТОВ «Техна» (обладнання для птахівництва) представити широкому колу європейських країн свої нові розробки.

Це вказує на потужний потенціал вітчизняних виробників сільськогосподарської техніки, яким лише бракує інвестиційного поштовху. Про це доводять і цифри: номенклатура машин та обладнання становила понад 2,5 тис. найменувань, у т. ч. у 2015 році запроваджено у виробництво близько 50 видів нових і модернізованих машин [14].

Впровадження новітніх технологій на базі власних конструкторських розробок та залучення передових іноземних технологій може зацікавити аграрні підприємства у придбанні вітчизняної сільськогосподарської техніки, що сприятиме як розвитку галузі, так і економіки країни в цілому.

Суб'єктом ринку сільськогосподарської техніки є також продавець (дилер). На відміну від європейської дилерської мережі, яка передбачає велику кількість регіональних дилерів, вітчизняна мережа складається з порівняно невеликої кількості дилерів, що охоплюють усю територію країни мережею філій. В Україні працюють дилери як із іноземним капіталом (АМАСО (США), АБА «Астра» (Угорщина), так і суто вітчизняні підприємства («Техноторг», «Волинська фондова компанія», «Ерідон»). Крім продажу власне сільськогосподарської техніки, дилери продають запасні частини, а також надають послуги щодо сервісного обслуговування проданої техніки. На регіональному рівні (область, район), крім філій великих дилерів, працює багато малих підприємств, що спеціалізуються в основному на продажу запасних частин та наданні сервісних послуг. Ця ланка ринку також впливає на формування ціни об'єкта встановленням торговельної націнки, розмір якої, передусім, залежить від попиту на ринку сільськогосподарської техніки.

Активна участь фінансових інститутів на ринку сільськогосподарської техніки продиктована циклічністю виробництва в аграрному секторі економіки – коли кошти вкладають у виробництво протягом року, а фінансовий результат одержують при зборі врожаю в рослинництві або при забої худоби на відгодівлі у тваринництві. Найпоширенішими на ринку техніки є лізингові й кредитні операції. Менш поширені такі, наприклад, як розстрочка від дилера або вексельне кредитування. Фінансові послуги можуть залучати практично всі учасники ринку – виробники, зацікавлені в активізації продажу на певних регіональних ринках, дилери – для збільшення обсягу продаж, держава – для захисту вітчизняного виробника, безпосередньо аграрні підприємства для здешевлення вартості угоди та скорочення часу одержання необхідних фінансових ресурсів. Активно працюють на ринку також страхові компанії, оскільки кожен об'єкт фінансових операцій повинен бути застрахований.

Держава може по-різному впливати на процес ринкових взаємовідносин, стимулювати вітчизняного товаровиробника (як ви-

робника техніки, так і виробника сільськогосподарської продукції) через введення механізмів компенсації за придбану техніку, здешевлення вартості кредитів тощо. Важливим важелем державного втручання в ринкові відносини є фіскальна політика. Введенням підвищених ставок ввізного мита обмежувати імпорт техніки, аналоги якої виробляються в Україні, або зниженням ставок для високотехнологічної, дефіцитної продукції по відношенню до вітчизняних товаровиробників встановлення пільгового режиму оподаткування.

Найважливішим суб'єктом ринку сільськогосподарської техніки є покупець – аграрне підприємство. Діяльність усіх інших суб'єктів спрямована на його обслуговування й задоволення потреб, оскільки в кінцевому рахунку сільськогосподарський товаровиробник на ринку техніки оплачує як її вартість та запасних частин, так і вартість послуг усіх інших суб'єктів, даючи змогу їм нормально функціонувати, розширювати сферу своєї діяльності й одержувати прибуток. З іншого боку, всі суб'єкти зацікавлені в ефективній роботі аграрних підпри-

ємств через виробництво високотехнологічної, продуктивної техніки, продажу її за реальними цінами, наданні якісних, недорогих фінансових послуг і здійсненні виваженої фіскальної та протекціоністської політики державою.

Висновки. Для правильної оцінки стану та перспектив розвитку ринку сільськогосподарської техніки необхідно теоретично обґрунтувати й визначити його поняття, місце кожного суб'єкта ринкових відносин. Це допоможе правильно здійснити вплив на нього окремими суб'єктами, зокрема державою, забезпечити стабільний його розвиток, враховуючи інтереси кожного з учасників, одержати максимальний економічний ефект. На підставі критичної оцінки визначення сутності ринку, ринок сільськогосподарської техніки нами визначено як сукупність взаємовідносин між виробниками, продавцями (дилерами), фінансовими установами, державою, з одного боку, та покупцями – з іншого, з приводу купівлі, експлуатації й ремонту сільськогосподарської техніки для одержання максимального економічного ефекту всіма суб'єктами відносин.

Список використаних джерел

1. *Бережная Н.И.* Политическая экономия в структурно-логических схемах: учеб. пособие / Н.И. Бережная // Харьковский нац. экон. ун-т. — 2-е изд., испр. и доп. — Х. : ИНЖЭК, 2008. — 288 с.
2. *Бережний В.М.* Політична економія : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни студентами напрямів підготовки «Економіка підприємства», «Облік і аудит», «Міжнародна економіка» денної та заочної форм навчання та для слухачів факультету підвищення кваліфікації / В.М. Бережний. — Харків: ХНАДУ, 2009. — С. 145.
3. Большая Советская энциклопедия. — Т. 22. — М.: Изд-во «Советская энциклопедия», 1975. — С. 452.
4. Введение в экономическую теорию : учеб. пос. / Е.Б. Бедрина, О.А. Козлова, Т.А. Саламатова, А.В. Толпегин. — Екатеринбург: УГТУ-УПИ, 2009. — С. 170.
5. *Гаврилишин О.* Основні елементи теорії ринкової системи / О. Гаврилишин. — К.: Наук. думка, 1992. — 128 с.
6. *Пархуць М.Р.* Державне регулювання ринку сільськогосподарської техніки / М.Р. Пархуць // Вісн. Харківського нац. техніч. ун-ту сільського господарства: Екон. науки. Вип. 125. — Харків: ХНТУСГ, 2012. — С. 206.
7. Економічний словник-довідник ; за ред. д-ра екон. наук, проф. С. В. Мочерного. — К.: Феміна, 1995. — С. 281-282.
8. *Коваленко Ю.С.* Аграрний ринок України: організація та управління / Ю.С. Коваленко. — К.: ІАЕ УААН, 1998. — 108 с.
9. *Котлер Филипп.* Основы маркетинга. Краткий курс ; пер. с англ. / Ф. Котлер. — М.: Издат. дом "Вильямс", 2007. — 656 с.
10. *Лановой В.Т.* Рынок и воспроизводство / В.Т. Лановой // АН Украины, Ин-т экономики; отв. ред И.И. Лукинов. — К.: Наук. думка, 1991. — 232 с.
11. *Лукинов І.І.* Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). / І.І. Лукинов. — К., 1977. — 456 с.
12. *Лукинов І.І.* Теоретичні основи економічного механізму регулювання ринкових відносин. Ринок і ринкові відносини в системі агропромислового комплексу України / І.І. Лукинов // Матер. наук. конф. 30-31 січ. 1991 р. — К.: ІАЕ УААН, 1992. — 192 с.
13. *Макконнелл К.Р.* Экономикс: принципы, проблемы и политика ; пер. с 13-го англ. изд. / К.Р.Макконнелл, С.Л. Брю. — М.: ИНФРА-М, 1999. — XXXIV. — С. 45.
14. Нові перспективи розвитку галузі сільгоспмашинобудування в Україні (Офіц. сайт нац. інформаційного порталу lb.ua) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://blogs.lb.ua/opavlenko/325938_novi_perspektivi_rozvitku_galuzi.html.
15. Основы экономической теории : підруч. ; за ред. проф. С.В. Мочерного. — Тернопіль; АТ «Тарнекс» за участю АТ «НОЙ» та вид-ва «Світ», 1993. — С. 151-153.

16. *Саблук П.Т.* Основи організації сільськогосподарського ринку / П.Т. Саблук, Д.Я. Карич, Ю.С. Коваленко. – К.: ІАЕ УААН, 1997. – С. 140.
17. *Ситник В.П.* Трансформація АПК України в ринкових умовах / В.П. Ситник. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 518 с.
18. Словарь современных экономических терминов / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский. — 4-е изд. — М.: Айрис-пресс, 2008. – С. 331.
19. *Тироль Ж.* Рынки и рыночная власть : Теория организации промышленности ; пер. с англ. / Ж. Тироль. – СПб.: Экономическая школа, 1996. – С.19.
20. Україна: виробники сільхозтехники – на грани виживання // *Машиностроение Украины*. – 2015. – № 1. – С. 52.
21. Ціноутворення в процесі реформування агропромислового комплексу України (1990-2001 рр.) ; за ред. О.М. Шпичака. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 498 с.
22. Экономическая теория : учеб.-метод. комплекс для студентов неэкономических специальностей / В. В. Бичанин [и др.]; под общ. ред. В.В. Бичанина. – Новополюк : ПГУ, 2010. – 312 с. – С. 55.
23. Энциклопедический словарь том XXXIIIа, СПб.: Типография акц. общ. «Издат. дело», Брокгауз-Ефрон, 1901. – С. 479-960; 541.
24. *Burrell Alison.* Agricultural Policy and Enlargement of the European Union / Burrell Alison, Oskam Arie. – Wageningen, 2000. – 252 p.
25. *Markham, Brett L.* Mini farming :self sufficiency on ¼ acre / Brett L. Markham. – China, 2010. – 227 p.
26. *Pryor F.L.* Market economic systems/F.L. Pryor// *Journal of Comparative Economics*. Vol. 33, 2005. – P 25-46.
27. *Stam j, Koenig S, Milko ve D., Pyan j.* Farm finances famain nealthy//*Agro Outiok*. – 2000, № 271. – P. 14-16.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2016 р.

* * *

Новини АПК

Збільшення продукції з високою доданою вартістю – пріоритетне завдання для Мінагрополітики України

Україна вже стала одним із ключових експортерів зернових та олійних культур у світі. Маємо збільшити в агропромисловому комплексі частку агропродукції з високою доданою вартістю та частку нішевої продукції, на яку в світі є попит.

«Українські виробники органічної продукції досить конкурентоспроможні на ринках ЄС. А коштує «органіка» набагато дорожче, ніж продукція з аналогічною якістю. Тому необхідно підтримувати малий та середній бізнес, які зацікавлені у виробництві продукції з доданою вартістю та нішевої продукції. Великі агрохолдинги дають прибуток в країну, але нішевий бізнес їм нецікавий», – зазначив Міністр аграрної політики та продовольства України Тарас Кутовий.

Він додав, що фермери вже мають бажання займатися нішевими культурами. Вони не можуть це робити через відсутність техніки та можливостей освоювати нові технології. При земельному банку до 500 га отримати кредит практично неможливо.

«Фермери змушені просто здавати землю в суборенду великим агрохолдингам. Для прямої фінансової підтримки малих і середніх фермерів необхідно не менше 3 млрд грн. Міністерство намагається дбати, щоб ці гроші заклали в бюджет наступного року. Якщо коштів не знайдуть, доведеться шукати можливість дотувати фермерів через пільговий режим оподаткування. Але цей варіант гірше, адже фіскальні преференції завжди залишають можливості для різних схем», – розповів Міністр.

Голова відомства також підкреслив, що допомога фермерам не обмежуватиметься лише грошима. Міністерство повинно навчити виробників експорту продукції, тому створює офіс по просуванню продукції невеликих сільгоспвиробників на світові ринки. За словами Тараса Кутового, зі свого боку профільне Міністерство повинно домовлятися про співпрацю та постачання аграрної продукції з іноземними партнерами.

Прес-служба Мінагрополітики України